

JÓZEF M. FISZER (RED.)

*POLSKA W UNII EUROPEJSKIEJ. ASPEKTY POLITYCZNE, MIĘDZYKARODOWE,
SPOŁECZNO-GOSPODARCZE I WOJSKOWE*

INSTYTUT STUDIÓW POLITYCZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WARSZAWA 2009, s. 650

Rozpoczął się szósty rok członkostwa Polski w Unii Europejskiej, członkostwa, które było jednym ze znaczących elementów polskiej racji stanu i celem wszystkich rządów sprawujących władzę po 1989 roku. Przyniosło ono wiele zmian w życiu społeczno-ekonomiczno-politycznym państwa, jak i doprowadziło do zmiany jego pozycji na arenie regionalnej i globalnej. Niestety, niemożliwe jest dokonanie czytelnej analizy tegoż zdarzenia w ramach prostego podziału korzyści i kosztów, jakże popularnego i szeroko prezentowanego w wielu publikacjach poruszających powyższe zagadnienia. Możliwe jest za to podjęcie wieloaspektowych rozważań opisujących obecną sytuację Polski w Unii Europejskiej i podsumowujących ostatnie lata członkostwa. Podejście tego typu wymusza jednakże dokonanie doboru najważniejszych zagadnień, które w ramach subiektywnej selekcji i ujęcia mogą zostać opracowane i zaprezentowane szerokiemu odbiorcy. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej nie tylko umożliwiło pozyskanie funduszy strukturalnych, otwarcie unijnego rynku pracy dla obywateli nowych państw członkowskich, poszerzenie rynku zbytu dla polskich firm, lecz także zobowiązywało polskie władze do kształtowania nie tylko i nie tyle odseparowanej polityki krajowej, ale przede wszystkim do budowania pozycji Polski we wspólnocie państw europejskich poprzez kształtowanie wspólnych założeń i strategii.

W nurcie podsumowania ostatnich lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej możemy dostrzec różnorodne ujęcia, o bardzo zdywersyfikowanym stopniu naukowości, utylitaryzmu i – co ważniejsze – zakresie tematycznym. Na tymże tle wyróżnia się pod względem ujęcia, zakresu i podejścia analitycznego publikacja wydana przez Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii

Nauk zatytułowana: *Polska w Unii Europejskiej. Aspekty polityczne, międzynarodowe, społeczno-gospodarcze i wojskowe*, przygotowana pod redakcją prof. zw. dr hab. Józefa M. Fiszera. Publikacja ta jest nowatorska przede wszystkim ze względu na swoją strukturę i poruszaną tematykę. Została podzielona na cztery części problemowe prezentujące odrębne aspekty jakże ważne w ogólnej charakterystyce i ocenie analizowanej kwestii. Już we wstępie widoczne jest nie tyle teoretyczne, co utylitarne podejście do zagadnienia, wypełnione głęboką analizą tematu, prezentujące charakterystyczne dla opisywanego okresu przemiany i poszukujące odpowiedzi na pytanie o specyfikę tegoż członkostwa. Redaktor we wstępie podkreśla znaczące kwestie wynikające z obecności Polski w Unii Europejskiej, takie jak chociażby afirmacja polskości i europejskości, samopostrzeganie Polaków, czy też podkreśla, iż „Polski interes narodowy nie pozostaje w sprzeczności z procesem integracji europejskiej”¹. Zarówno owe kwestie, jak i wiele innych znajdują odzwierciedlenie we wcześniej wspomnianych rozdziałach. Poszczególne części są zaprezentowane z zachowaniem wyraźnego podziału na zagadnienia wymienione w tytule. Część pierwsza zatytułowana „Aspekty polityczne” zawiera siedem artykułów, w których rozważaniom poddano najważniejsze kwestie powiązane z członkostwem Polski w Unii Europejskiej. Artykułem otwierającym ten rozdział jest analiza przygotowana przez prof. J.M. Fiszera, zatytułowana „Konsekwencje polityczne członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Fakty i mity”, gdzie Autor poddaje pod rozważania szanse i zagrożenia dla Polski wynikające z przystąpienia do Unii Europejskiej, jak i wiele innych aspektów powiązanych z tymże wydarzeniem. Opisuje również kwestie suwerenności Polski, polskiej strategii unijnej, charakteryzuje i rozważa integrację jako czynnik stabilności i rozwoju oraz ocenia aspekty polityczne wprowadzenia w Polsce waluty euro. W kolejnych artykułach zostały poddane analizie: sposób postrzegania Unii Europejskiej przez polityków Prawa i Sprawiedliwości, partii, która w latach 2005–2007 sprawowała w Polsce władzę, reforma ustrojowa Unii Europejskiej przewidziana w traktacie lizbońskim i jej postrzeganie przez pryzmat polski, regionalizacja w Polsce w aspekcie traktatu lizbońskiego, przemiany oraz funkcjonowanie grup politycznych w Parlamencie Europejskim. Tomasz Grzegorz Grosse podjął się w swoim tekście rozważań dotyczących wyzwań administracyjnych, które muszą być zrealizowane w trakcie przygotowań do objęcia przez Polskę prezydencji w Unii Europejskiej, natomiast Kinga Schlessinger przeanalizowała, jakże ważną dla współczesnej Europy, kwestię zawar-

¹ J.M. Fiszer (red.), *Polska w Unii Europejskiej. Aspekty polityczne, międzynarodowe, społeczno-gospodarcze i wojskowe*, ISP PAN, Warszawa 2009, s. 7.

tą w haśle: „Zjednoczeni w różnorodności?”, prezentując ją w odniesieniu do problemu rasizmu i ksenofobii w Polsce i Unii Europejskiej.

Druga część publikacji jest poświęcona aspektom międzynarodowym. W jej ramach zawarto artykuły poddające analizie pozycję Unii Europejskiej w globalnym świecie, oddziaływanie na nią Rosji oraz miejsce Polski, a także Belgii w powyższym ujęciu. Artykuł otwierający autorstwa Mariusza Węgrzyna jest bardzo ciekawą analizą Unii Europejskiej postrzeganej jako globalny gracz, przygotowaną jednakże w sposób bardzo złożony i zdecydowanie specjalistyczny, który wymaga od czytelnika znacznej wiedzy filozoficzno-politologicznej. Na tymże tle bardzo ciekawie również prezentuje się artykuł Kazimierza Kika, w którym przedstawia on Unię Europejską jako aktywny instrument funkcjonujący na arenie globalnej, posiadający zróżnicowane funkcje przy jednoczesnej paralelnej analizie stanowiska rządu polskiego w latach 2005–2007 oraz polskiego prezydenta. Kolejny artykuł w tej części został przygotowany przez Andrzeja Chodubskiego, który omawia najważniejsze współcześnie wyzwania globalne stojące przed społecznością międzynarodową i pozycję Polski na ich tle w odniesieniu do procesu integracji europejskiej. Ważne aspekty życia międzynarodowego mające wpływ na integrację, stanowisko i politykę Polski zostały również poruszone w tekstach Pawła Wróbla, Jakuba Wódki i Ryszarda Żelichowskiego. Drugi z Autorów, analizując kwestię hipotetycznego członkostwa Turcji w strukturach wspólnotowych, podjął się ciekawych rozważań, próbując odpowiedzieć na pytanie postawione w tytule i we wstępie artykułu: Czy Polska powinna wspierać staranie Turcji o członkostwo w Unii Europejskiej?² W bardzo interesujący sposób Autor zaprezentował obecną sytuację Turcji, omówił postawy polskich polityków oraz podkreślił znaczenie możliwej do zawiązania pomiędzy oboma państwami współpracy w zakresie polityki energetycznej. Prof. Ryszard Żelichowski natomiast zaprezentował dogłębną analizę problemów Belgii, które ujawniły się z dużą siłą po wyborach z 2007 roku. Autor podniósł kwestię modelowej federacji, która stanęła u progu rozpadu, a która paradoksalnie mogłaby służyć za przykład godzenia różnic i budowania konsensusu w ramach Unii Europejskiej.

W rozdziale trzecim scharakteryzowano aspekty społeczno-gospodarcze, mocno akcentując działania, polityki, instrumenty i inne kwestie wpływające na ekonomię państw członkowskich, jak i wspólnoty. Artykuł otwierający

² J. Wódka, *Czy Polska powinna wspierać starania Turcji o członkostwo w Unii Europejskiej*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej. Aspekty polityczne, międzynarodowe, społeczno-gospodarcze i wojskowe*, (red.) J.M. Fiszer, ISP PAN, Warszawa 2009, s. 374.

Witolda Jakubika jest złożonym opracowaniem zawierającym rozważania dotyczące globalizacji finansowej i krajowych determinantów wzrostu w Polsce, stanowiąc na niwie wielu prac dotyczących tegoż tematu swoiste „nowum analityczne”. Leokadia Oręziak natomiast rozważa w swoim tekście rolę Unii Europejskiej w dyscyplinowaniu finansów publicznych w Polsce, wskazując przy tym m.in. na takie zagadnienia, jak: wynikający ze stymulacji szybki wzrost gospodarczy oraz negatywy, do których zalicza wolne tempo konwergencji i wzrost zadłużenia.

Ostatnia część zatytułowana „Aspekty wojskowe” obejmuje analizę zmian w polskich siłach zbrojnych dokonanych po przystąpieniu do Unii Europejskiej, porównanie polskiej kultury bezpieczeństwa ze Wspólną Polityką Zagraniczną i Bezpieczeństwa, wyzwania i zagrożenia występujące w drugim filarze oraz powstanie grup bojowych Unii Europejskiej.

Reasumując, uważam, iż niniejsza publikacja w sposób rzeczowy i dogłębny prezentuje zawarte w tytule zagadnienia, a jej współautorzy zachowują maksimum obiektywizmu i fachowości badawczej. Książka mimo obszernego zakresu materiału, jaki obejmuje, oraz wysokiego poziomu skomplikowania poruszanych tematów, jest napisana w sposób przystępny, zrozumiały i jasny, a – co ważniejsze – niezubożający, lecz wzbogacający treść opatrzoną faktami, przykładami i rzetelną analizą, w trakcie przeprowadzania której Autorzy często podejmowali polemikę ze stereotypami lub przedstawiali nowy punkt widzenia różnorodnych, jakże zresztą złożonych, kwestii. Zachowany podział treści nie tylko ułatwia przejście czytelnikowi drogi poznawczej, lecz równocześnie już na wstępie wskazuje skomplikowaną strukturę problemową, którą w takich opracowaniach należy uwzględnić. Publikacja stanowi więc nie tylko wartościową lekturę ze względów naukowo-poznawczych i jest użyteczna dla osób zawodowo zajmujących się tą tematyką, lecz także i dla tych, którzy chcą poszerzyć swoją wiedzę z powyższego zakresu i zrozumieć obecnie otaczającą nas rzeczywistość europejską oraz znaleźć odpowiedź na pytanie o miejsce Polski i zadania dla niej do wypełnienia w strukturze wspólnotowej.

Paweł Olszewski